

LAUDATIO: PROF. MUDr. JAN PFEIFFER, DrSc.

Doc. MUDr. Olga Švestková, Ph.D.

(studentka, podřízená, spolupracovnice, nadřízená p. Prof. Pfeiffera)

Klinika rehabilitačního lékařství 1. Lékařské fakulty v Praze a Všeobecné fakultní nemocnice v Praze

Kontakt: Olga.svestkova@fl.cuni.cz

V letošním roce Prof. MUDr. Jan Pfeiffer slaví své životní jubileum, 85 let. Tuto úžasnou osobnosti bych si dovolila označit za otce moderní rehabilitace v ČR. Je mi velkou ctí a každodenní radostí s ním stále spolupracovat. Na jeho počest bych Vám jej chtěla trochu přiblížit.

Prof. MUDr. Jan Pfeiffer, DrSc., se narodil 17. dubna 1928 v Praze v sanatoriu Dr. Jerie v Londýnské ulici. Byl pokřtěn jménem Jan Gustav Pfeiffer Burian. Dětství a mládí prožil v Lomnici nad Lužnicí v jižních Čechách. Jeho otec pracoval nejprve jako vojenský lékař a poté jako lékař v Lomnici nad Lužnicí. Jan žil v domě, kde jeho otec měl ordinaci. Maminka, rozená Burianová, byla v domácnosti a manželovi pomáhala v ordinaci.

Jan chodil do základní školy v Lomnici nad Lužnicí a do gymnázia začal jezdit do Třeboně v roce 1939. Jako gymnazijní student nevynikal, bavil ho skauting, více se věnoval přírodě než škole. Po maturitě v roce 1947 se přihlásil na studium medicíny do Prahy.

Od roku 1950 do roku 1952 pracoval jako fiškus na Hennerově Neurologické klinice z počátku u profesora Jirouta a později u profesora Lesného. Začal docházet a pracovat v Jedličkově ústavu, kde pracuje jako konzultant dodnes a sám tvrdí, že to byla nejlepší škola v oblasti rehabilitace osob s těžkou disabilitou.

V roce 1951 se oženil, jeho manželka pracovala jako vychovatelka. Po promoci v roce 1952 dostal Jan umístěnkou do Dubí u Teplic. Na infekčním oddělení v Teplicích zůstal do konce roku 1953. Později v Praze vedl poliomyelitickou poradnu, kterou mi předal v roce 1986 a kterou od té doby vedu já.

V Jedličkově ústavu Jan založil turistický kroužek, který byl vystaven na skautském programu. Vytvořil program pomocí různých her, který měl psychologický a tréninkově „rehabilitační“ program. Tyto principy se dnes používají v moderní rehabilitaci v oblasti fyzického, mentálního, psychického i smyslového postižení. V ústavu Jan pracoval plně do roku 1959, kdy atestoval z neurologie a byl přijat na Neurologickou kliniku. Do ústavu dodnes dochází jako konziliář a tedy vlastně pracuje pro Jedličkův ústav nepřetržitě 61 let.

Na Neurologické klinice začal spolupracovat v rehabilitaci s doc. MUDr. Karlem Obrdou, CSc., který založil v roce 1962 první neurorehabilitační pracoviště v České republice, které brzy mělo metodickou a vedoucí pozici i ve výukové oblasti. Rehabilitace na neurologii měla vysokou odbornou úroveň, ale dominovaly prostředky léčebné, zaměřené neurofyziologicky. Jan se snažil k nim připojit pracovní, sociální a pedagogické složky rehabilitace, což se mu dodnes nepodařilo plně prosadit, hlavně jejich vzájemnou návaznost a koordinaci. Doufejme, že se to podaří jeho žákům. Docentu Obrdovi se podařilo při rehabilitačním oddělení vytvořit vědeckou základnu, která se stala v roce 1962 centrem Komise pro fyzikální medicínu a rehabilitaci.

V roce 1953 na Neurologické klinice bylo založeno samostatné oddělení rehabilitace a Neurologická klinika spolupracovala s Rehabilitačním ústavem v Kladrubech. Rehabilitační oddělení velmi brzy vybudovalo skvěle vybavenou neurofyziologickou laboratoř. Dobré bylo i napojení na Fyziologický ústav ČSAV.

Jan dostal stipendium u profesora G. Tardieu ve Francii, kam odjel na podzim v roce 1968. Ve Francii byl rok, a jak sám říká, naučil se tam velmi mnoho například o práci

interprofesního týmu v rehabilitaci. Velký impuls k pojetí moderní rehabilitace získal Jan v Německu, v Kolíně nad Rýnem u profesora Kurta Jochheima, kde profesor Pfeiffer zažil úzkou spolupráci v rehabilitaci mezi zdravotním zařízením a úřadem práce a tedy i proces začleňování do pracovního procesu.

Po celou tuto dobu pracoval Jan Pfeiffer na Neurologické klinice, zpočátku jako sekundář, poté jako odborný asistent a jako docent. V roce 1972 se stal přednostou Rehabilitačního oddělení Všeobecné fakultní nemocnice a krajským odborníkem rehabilitace pro Prahu. V roce 1982 byla založena Katedra rehabilitačního lékařství a profesor Pfeiffer dostal budovu na Albertově č. 7, dříve Balneologický ústav. V roce 1986 obhájil Jan velký doktorát a téhož roku byl jmenován profesorem. V tom roce v listopadu vznikla Klinika rehabilitačního lékařství

Já jsem se poprvé setkala s asistentem Pfeifferem v roce 1974 jako studentka 4. ročníku Fakulty všeobecného lékařství na letní praxi studentů ve Varně, kde nás Jan měl jako pedagogický dozor na starosti. V pátém ročníku jsem začala pracovat na Neurologické klinice jako pomocná vědecká síla. Pracovala jsem na rehabilitaci pod vedením Jana i na jeho doktorské práci. Na Neurologické klinice jsem pracovala do ukončení studia.

Když jsem se s rodinou v roce 1984 vrátila z dvouletého pobytu v Africe, Jan vypsal konkurz na lékařské místo na nově vzniklou Katedru rehabilitačního lékařství a na Rehabilitační oddělení Všeobecné fakultní nemocnice. Tento konkurz jsem vyhrála a nastoupila v roce 1985. Od té doby pracuji pod laskavým vedením a přátelstvím Jana. Považuji se za jeho žákyni a pod jeho vedením jsem se účastnila v roce 1992 založení WHO Collaborating Center Rehabilitation for All a spolupracovala jsem na vzniku Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví (International Classification of Functioning, Disability and Health - ICF).

Prof. Pfeiffer zastupoval ČR při přípravě a revizi nové klasifikace v Haagu. Později jsem v této skupině začala pracovat i já. Prostřednictvím Ministerstva zdravotnictví ČR Jan jako první spoluautor vydal v roce 1997 příručku „Činnost center rehabilitace“, která je koncipována již podle tohoto pojetí klasifikace.

Jan založil na počátku jednoduchou tréninkovou místnost pro nácvik denních činností, která se postupně rozrostla na další bezbariérové prostory, koupelny, sprchy a toalety. Vytvořil první ergoterapeutické dílny, z kterých je dnes na klinice řada velice dobře vybavených (například dílna keramická, dřevařská, textilní, administrativní či zahradnická). Původní bariérovou budovu jsme postupně přestavěli na bezbariérové prostředí včetně výukových prostor. Rozšiřovala se výuka mediků, zahájili jsme výuku bakalářských oborů ergoterapie a později fyzioterapie a nyní jsme podali akreditaci magisterského vzdělání v ergoterapii a fyzioterapii.

Jan má tři děti, osm vnuků, sedm pravnoučat a jedno je na cestě. Dcera Arna je zubní lékařka, Dorka etnoložka a syn Jan je psychiatr. Myslím si, že jeho čtvrtým dítětem je již výše zmíněná Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví.

Na základě jednání mezi Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR a Ministerstvem zdravotnictví ČR uskutečněného dne 1. června 1999 byla ustavena meziresortní pracovní skupina, jejímž úkolem bylo navrhnout koncepci systému rehabilitace v České republice a připravit zákon o rehabilitaci, což je celoživotním velkým dílem Jana. Zákon o koordinované rehabilitace se dodnes připravuje na MPSV, ale nevíme, kdy bude přijat.

Ráda jsem s Janem jezdila na kongresy a semináře. Cestou na místa konání jsem zjišťovala, jaké má Jan rozsáhlé znalosti z oblasti přírodovědy - poznávání ptáků, květin, stromů, z historie a samozřejmě odborné znalosti. Na konferencích byl vždy „středem pozornosti“, bylo vidět, jak si ho kolegové váží a mají ho rádi. Je laskavý k pacientům, studentům i kolegům a nikdy mu není zatěžko akutně převzít výuku nebo ordinaci.

Na rehabilitační konferenci, která se každý pátek koná na naší klinice, se vždy těšíme na

jeho odborné připomínky a rady. Neustále publikuje, vzdělává se. Naučil se pracovat s počítačem, denně ho používá, ale staví se k němu jako k „laskavému nepříteli“.

Prof. Jan Pfeiffer v křesle pro Fausta v roce 2008

